esinevad võrdlemisi suurte tulu- ja kulusummade kõrval väikseulatuslikud ettevõtte väärtuse ja jaama võlakoormuse summad, mis ei küüni isegi mitte aastase puhaskasu määrani. Siin peame kordama suure osa sellest, mis ülal seletatud oli gaasivabriku kohta. Esimesil aastail, mis järgnesid üleminekule Vene rahaühikult iseseisvale Eesti valuudile, kujunes jaama väärtuse hindamine nähtavasti puhtmehaaniliseks Vene rublade ümberarvutamiseks Eesti markadeks. Edaspidi sünnib nähtavasti mõnesugune ümberhindamine, mis siiski üsna tingimisi arvestatav, sest raske on kujutella, et selletaoline ettevõte, mis 1921. a. oli hinnatud 864 000 marga peale, samal ajal võis anda ligi 7 miljonit marka puhaskasu, või jälle 1922. a. — 5,2 miljoni margalise hindeväärtuse juures — ligi 9 miljonit marka puhaskasu. Kõik need ebavastavused on rahasüsteemi järsu murrangu ning muude üleminekuajajärgu tagajärgede paratamatuiks tulemusiks.

Mis puutub tabelis näidatud ettevõtte puhaskasusse, siis kordame jällegi, et ekslik oleks arvamine, nagu läheks puhaskasu tervena linnakassasse. Nagu näha aruandeist, tarvitatakse puhaskasu ära ettevõtte laiendamiseks, kapitali suurendamiseks, sisseseadu-ühikute muretsemiseks jne., nii et linnakassa saab omale tihtipealegi vaid tähtsuseta osa ettevõtte kohta välja-arvutatud kasust, mõnikord jääb aga sellestki sootuks ilma. See on ühteviisi maksev niihästi elektrijaama kui ka gaasivabriku kohta, millest kõnelesime ülalpool. Näiteks sai linnakassa 1912. a. 12 159-rublalisest kasust omale 7000 rbl., kuna 5159 rbl. on kantud kapitali arvele. Sedasama näeme ka 1915. a., mil 38 047,55-rublalisest puhaskasust läheb linna kasuks vaid 12 000 rbl., kuna suurem osa — 26 047,55 rbl. — arvatakse kapitali juurde ja kulutatakse ära uute sisseseadude muretsemiseks ja võlgade tasumiseks.

Elektrijaama tegevuse iseloomustamiseks olgu veel ära märgitud, et voolu tarvitamise hinnaks oli 1924. a. eraisikuile (voolumõõtjate tarvitamisel) 24 mk. kv., kinodele 23 mk., ettevõtteile — 16—14 mk., arvates nende poolt kuu jooksul äratarvitatud energia järele, kusjuures maks alaneb vastavalt tarvituse suurenemisele. Peale selle on ilma voolumõõtjata tarvitajate jaoks kindlaks määratud maks normaalküünla — nk. — eest; see maks kõigub kuude järele 7,80 margast (novembris, detsembris ja jaanuaris) kuni 2,05 margani (mais, juunis ja juulis).

Era-voolutarvitajate arv ulatus 1. I. 1924. a. 3236-ni, kelledest 2741-l olid kasustada voolumõõtjad, kuna 495 olid ilma. Elektrijõudu tarvitatavate ettevõtete arv oli 31. XII. 1923. a. 232. Peale selle tarvitas linn õige suurel määral elektrijõudu uulivalgustuseks. 1924. a. alguseks oli Tartu uulivalgustuseks üles seatud 70 lampi, üldsummas 6315 v. (vatti). Voolupinge oli 2220 v. (volti), kuna aga võrgu pikkus ulatus 31. XII. 1923. a. 45 562 meetrini.

Tapamaja. Nende, linna valgustamiseks töötavate ettevõtete kõrval peab nimetama veel ühte, üsna ammu linna heakorra huvides tekkinud ettevõtet — linna tapamaja. 1902. a. saadi valitsuselt luba teha 190 000-rublaline obligatsioonilaen tapamaja ehitamiseks, 1903. a. aprillis asuti ehitamisele ja veel sama aasta detsembris võis tapamaja asuda tegevusse. Ettevõte osutus kohe algusest peale tulutoovaks ja rahuldas täielikult kohaliku linna-omavalitsuse tegelasi, kes tapamaja asutamist märkisid „ühe tähtsama sammuna Tartu muutmises kultuurlinnaks“ (4). Tapamaja koosneb reast kivi- ja puuhooneist elektrivalgustuse ning veevärgiga ja on hinnatud 1. I. 1924. a. inventuuri järele 3 065 931 marga peale. Praegu puudub tapamaja juures külmutushoone, kuid on kavatsus ehitada see tulevikus.

Tartu, lk. 482